

Z kroniki naukowej

COLLOQUIUM OPOLE 2014 10 LAT RAZEM W UNII EUROPEJSKIEJ ZAGROŻENIA I SZANSE

Kolejna międzynarodowa konferencja naukowa z cyklu „Colloquium Opole” odbyła się w dniach 3 i 4 listopada 2014 r. w Opolu. Początki organizacji tych spotkań sięgają lat 70. ubiegłego wieku. W tym roku podjęto tematykę związaną z 10. rocznicą wstąpienia Polski i innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej do Unii Europejskiej. Tradycyjnie perspektywę konferencji skupiono na stosunkach polsko-czesko-niemieckich z ich regionalną – śląską egzemplifikacją. Tegoroczna edycja „Colloquium” była owocem współpracy trójstronnej, której partnerami były: Stowarzyszenie Instytut Śląski i Referent ds. Kultury przy Muzeum Śląskim w Görlitz (partnerzy finansowi), Muzeum Śląskie w Görlitz oraz Uniwersytet Ostrawski (partnerzy organizacyjni). Przedsięwzięcie było współfinansowane przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Urząd Miasta Opola, a obrady konferencji zostały objęte Patronatem Honorowym Prezydenta Miasta Opola Ryszarda Zembaczyńskiego, który pełnił tę funkcję w latach 2002-2014.

Zamierzeniem organizatorów było, aby na kanwie refleksji o doświadczeniach pierwszej dekady wspólnej obecności Polski, Czech i Niemiec w UE dokonać retrospekcji całego ćwierćwiecza 1989-2014 i zastanowić się, jak w tym czasie zmieniły się te kraje i tamtejsze społeczeństwa oraz w jaki sposób akcesja oddziaływała w minionych 10 latach na wzajemne relacje i obraz Śląska. Drugim celem konferencji była próba wyznaczenia możliwych perspektyw i kierunków rozwoju, zarówno całej Unii, jak również obszaru historycznego Śląska, podzielonego między Polskę, Czechy a Niemcy. Stąd organizatorzy zdecydowali nadać konferencji podtytuł: „10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse”.

Od kilkunastu lat inauguracja obrad „Colloquium” odbywa się opolskim Ratuszu. W tym roku zbiegła się ona z uroczystością nadania tytułów Honorowego Obywatela Miasta Opola dwóm byłym przewodniczącym Parlamentu Europejskiego: prof. drowi inż. Jerzemu Buzkowi, który pełnił tę funkcję w latach 2009-2011 oraz drowi Hansowi-Gertowi Pötteringowi, który piastował ten urząd w okresie od 2007 do 2009 r. Konferencję rozpoczęły wystąpienia honorowych gości, którzy na podstawie własnych doświadczeń i ocen rozwijali motto obrad „10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse”. Uroczystością nadania honorowego obywatelstwa Miasta Opola pokierował przewodniczący Rady Miasta Opola kadencji 2010-2014 Roman Ciasnocha. Laudację dla Jerzego Buzka wygłosił minister spraw zagranicznych RP Grzegorz Schetyna, zaś poseł do Parlamentu Europejskiego Danuta Jazłowiecka przedstawiła sylwetkę Hansa-Gerta Pötteringa i uzasadnienie nadania mu zaszczytnego tytułu. Sesję inauguracyjną moderował wielokrotny gość „Colloquium Opole”, prof. dr hab. Zdeněk Jirásek, *Primator* Miasta Opawy w latach 2010-2014 oraz były rektor Uniwersytetu Śląskiego w Opawie.

W obradach merytorycznych konferencji wzięła udział trójnarodowa reprezentacja naukowców, ekspertów i praktyków. Zamierzeniem organizatorów była wielowymiarowa analiza doświadczeń 10 lat wspólnej obecności Polski, Czech i Niemiec w UE, dlatego problematyka konferencji została podzielona na 5 sesji tematycznych: „Wpływ Unii Europejskiej na współpracę transgraniczną”, „Samorząd lokalny w Unii Europejskiej”, „Migracje – między depopulacją a nową wielokulturowością?”, „Jaka europeizacja dziedzictwa kulturowego Śląska?”, „Granice Unii Europejskiej”.

Celem pierwszej sesji była refleksja, w jaki sposób szansę wspólnej obecności w UE wykorzystały poszczególne śląskie subregiony: województwo opolskie, czeski kraj morawsko-śląski i niemiecka Saksonia. W sekcji moderowanej przez profesor Uniwersytetu Opolskiego dr hab. Aleksandrę Trzcieleńską-Polus wzięli udział: prof. dr hab. Krystian Heffner, wieloletni pracownik PIN - Instytutu Śląskiego, przedstawiając referat pt. *Szanse i zagrożenia współpracy transgranicznej Polski, Republiki Czeskiej i Niemiec w obszarze historycznego Śląska*, dr Robert Knippschild, reprezentant Uniwersytetu Technicznego w Dreźnie, który swoje wystąpienie zatytułował *Jakość życia i transgraniczne powiązania na pograniczu saksońsko-polskim* oraz Bartłomiej Ostrowski, przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, który zaprezentował temat *Wpływ Unii Europejskiej na współpracę transgraniczną na przykładzie województwa dolnośląskiego*.

Tematem przewodnim drugiej sesji była analiza miejsca i roli UE na poziomie wspólnot lokalnych oraz próba poszukiwania odpowiedzi na pytanie na ile fundusze europejskie zdynamizowały ich rozwój w Polsce, Czechach i Niemczech. Uczestnikami byli praktycy kierujący administracją samorządową w Opolu, powiecie Görlitz i Opawie: wiceprezydent Opola Danuta Wesołowska, która przedstawiła referat pt. *Miasto na miarę wyzwań XXI wieku. Scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Opola i Aglomeracji Opolskiej w nowym okresie programowania UE*; Zdeněk Jirásek zaprezentował wystąpienie pt. *Opawa w Unii Europejskiej* oraz Bernd Lange, starosta powiatu Görlitz rozważył problem *Czy federalizm jest szansą dla Europy?*

Drugi dzień konferencji rozpoczęła sesja pt. „Migracje – między depopulacją a nową wielokulturowością?”. Podczas niej omawiano jeden z największych problemów wszystkich trzech subregionów, jakim jest niepokojąca sytuacja demograficzna, komplikowana negatywnymi skutkami migracji. W kierowanej przez prof. Tadeusza Siwka z Uniwersytetu Ostrawskiego sekcji wzięli udział: dr Brygida Solga z PIN - Instytutu Śląskiego (referat pt. *Migracje zagraniczne w województwie opolskim: charakter zjawiska i jego znaczenie*), dr Ivan Šotkovský z Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie (*Zmiany ludnościowe regionu morawsko-śląskiego na tle zmian ludnościowych w Republice Czeskiej i Unii Europejskiej*), a także Ulrike Milstrey z niemieckiego Instytutu Rozwoju Regionalnego i Planowania Strukturalnego im. Leibniza w Erkner (*25 lat transformacji miast we Wschodnich Niemczech*).

W sesji historycznej zatytułowanej „Jaka europeizacja dziedzictwa kulturowego Śląska?”, moderowanej przez dyrektora Muzeum Śląskiego w Görlitz dra Markusa Bauera, uczestnicy dyskutowali o tym, co śląskie dziedzictwo kulturowe może wnieść do Europy, jak zmieniła się narracja o nim w trakcie pierwszej dekady wspólnej obecności Polski, Czech i Niemiec w Unii oraz czy dziedzictwo kulturowe Śląska jest wspólną wartością dla Polaków, Czechów i Niemców, a na ile jest nadal źródłem różnic i nieporozumień? Uczestnikami tej części konferencji byli: dr hab. Kazimierz M. Ujazdowski, b. minister kultury i dziedzictwa narodowego, poseł do Parlamentu Europejskiego, który omówił koncepcję *Pamięć i przyszłość. Projekt Muzeum Ziem Zachodnich*, dr Andrea Pokludová z Uniwersytetu Ostrawskiego z referatem pt. *Pomniki – miejsca pamięci zbiorowej, zapomnienia i pojednania z przeszłością* oraz reprezentant Muzeum Śląskiego w Katowicach, Andrzej Holeczko-Kiehl, który omówił problematykę sesji

z perspektywy *Architektury Opola 1918-1939 – manifestu tożsamości Państwa-Regionu-Europę* oraz przedstawił zarys koncepcji Muzeum Śląskiego w Katowicach.

Tradycyjnie obrady konferencji „Colloquium Opole” kończy dyskusja panelowa. W tym roku, próbując skonsumować główny temat obrad, dyskusji nadano tytuł „Granice Unii Europejskiej”. Dyskutowano o granicach Unii w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym, o zmianach strukturalnych, jakie powinny nastąpić, aby UE zaczęła lepiej funkcjonować oraz o konsekwencjach dla wspólnoty, jakie może przynieść kryzys ukraiński. W dyskusji kierowanej przez prof. dra hab. Michała Lisa z PIN - Instytutu Śląskiego wzięli udział: dr hab. Larysa Leszczenko z Uniwersytetu Wrocławskiego, prof. dr Ruth Zimmerling z Uniwersytetu Jana Gutenberga w Moguncji oraz przedstawiciele komitetu organizacyjnego „Colloquium Opole” prof. Tadeusz Siwek i dr Marek Mazurkiewicz, sekretarz konferencji.

Zapis konferencji, wraz z poszczególnymi referatami ukaże się drukiem jesienią 2015 r. w ramach publikacji pokonferencyjnej „Colloquium Opole 2014”.

Marek Mazurkiewicz

SPOŁECZNE OBLICZA EUROPY XXI WIEKU

W dniach 20-21 listopada 2014 r. w Pile odbyło się międzynarodowe seminarium pt. „Społeczne oblicza Europy XXI wieku”, z udziałem uczonych z Polski, Niemiec i Słowacji. Jego organizatorami byli: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica w Pile, Uniwersytet w Poczdamie, Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Fundacja im. Róży Luksemburg. W wystąpieniach i w dyskusji poruszano m.in. zagadnienia: kryzysu finansowego państw strefy euro i sposobów jego przezwyciężania; samorządów terytorialnych w sytuacji kryzysowej i pokryzysowej; ubóstwa i rozwarstwienia społecznego w Europie; bezrobocia wśród młodzieży i wykluczenia społecznego oraz migracji zarobkowych w Europie.

Spotkanie otworzył rektor PWSZ w Pile prof. Donat Mierzejewski, głos zabrali także: prezydent miasta Piła dr Piotr Głowski, prodziekan Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM prof. Robert Kmiecik oraz Piotr Janiszewski z Fundacji im. Róży Luksemburg.

Obrady plenarne zainaugurował prof. Kazimierz Pajak z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, a pierwszym prelegentem był prof. Maciej Walkowski. Przeprowadził on analizę najważniejszych wyzwań społeczno-ekonomicznych stojących przed Unią Europejską. Zaliczył do nich m.in. ubóstwo, dostępność Internetu, problemy dietności kobiet, mobilność młodzieży, edukację, kształcenie dla gospodarki, reindustrializację, starzenie się społeczeństwa, bezrobocie, migracje oraz konkurencyjność Europy na rynkach światowych. Jako drugi głos zabrał prof. Jochen Franzke z Uniwersytetu w Poczdamie. Niemiecki uczyony omówił rolę wspólnot lokalnych w Europie jak gmina czy sołectwo. Uznał, że są one motorem rozwoju UE i mają istotne znaczenie w realizacji polityki socjalnej, ich działalność jest jednak ograniczana przez unijną biurokrację. Dr Henrik Scheller z Uniwersytetu w Poczdamie dokonał analizy prawnych, ekonomicznych i socjokulturowych wymiarów procesów dezintegracyjnych w Europie. W referacie poruszył zagadnienie pesymizmu społecznego w UE i gasnącej zgody na postępującą integrację. Dodał jednak, że integracja i dezintegracja, jako proces dialektyczny, są dwiema stronami tego samego medalu. Prof. Robert Kmiecik skupił się w swoim wystąpieniu na współpracy środowiska gospodarczego z samorządem terytorialnym jako elemencie